

KMETOVALEC.

Ilustrovan gospodarski list.

Uradno glasilo

c. kr. kmetijske družbe za vojvodino kranjsko.

»Kmetovalec« izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 90 K, na $\frac{2}{3}$ strani 60 K, na $\frac{1}{3}$ strani 30 K, na $\frac{1}{6}$ strani 15 K in na $\frac{1}{12}$ strani 8 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta. Vsaka vrsta v »Malih naznanilih« stane 30 h.

Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

St. 3. V Ljubljani, 15. februarja 1916. Letnik XXXIII.

Obseg: Navodilo, kako varčevati z modro galico. — Kako je ravnati, če se živina sama sesa. — Kako bomo cepili trte v prihodnjem letu. — Rodovitnost našega žita. — Gnojite s kalijevo soljo! — Vojne naredbe. — Vprašanja in odgovori. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske. — **Inserati.**

Navodilo, kako varčevati z modro galico.

Poslužujte se galuna!

Ce se redno in prav ne zatira peronospori (strupene rose) na trtah ni le nikakega pridelka, ampak se tudi trte uničujejo. Najzanesljivejše sredstvo proti peronospori je škropljenje trt z modro galico. Zatiranje peronospori z modro galico že samonasebi znatno podraži vinogradniški obrat, sedaj pa celo, ker je cena modri galici tako visoka.

Za škropljenje trt se pri nas rabi $\frac{3}{4}$ do 2% raztopina modre galice v vodi in s potrebno primesjo apna. Taka raztopina je premočna, kajti pravzaprav zadostuje na 100 l vode že 10 dek modre galice, a iz praktičnih razlogov jemljemo močnejšo raztopino, in sicer zato, ker moramo v naših razmerah vedno računati z obilim dežjem, ki škropljene trte zopet prehitro izpere. Če bi imeli sredstvo, ki bi modro galico navzlic dežju dobro držalo na listju, bi izhajali s prav majhnimi množinami modre galice, a žal takega sredstva nimamo. So pa vendarle sredstva, ki zmes od modre galice, apna in vode naredi na trtnem listju navzlic dežju trajnejše učinkujoče in eno takih sredstev je galun. Če primešamo n. pr. tej zmesi galuna, se škropivo trdnjeje drži listja in se izhaja z izdatno manjšo množino modre galice.

Kakor apno ne učinkuje proti peronospori, ampak ima le namen škodljivo jedko žvepleno kislino v raztopini zamoriti, tako tudi galun prav nič ne učinkuje proti peronospori, temveč ima le namen škropivo na trtnem listju navzlic dežju narediti tako, da se teže izpere, vsled česar se sme brez vsake bojazni vzeti znatno manj modre galice.

Izkušnja uči, da **polovica** običajne množine modre galice enako dobro učinkuje, če se druga polovica nadomesti z galunom. Ta izkušnja je v gmotnem oziru za vinogradnike sedaj velikanske važnosti, kajti *kg* modre galice bo letos stal od 3—5 K, a *kg* galuna stane le 60 h.

Če se poslužujemo pri škropljenju trt proti peronospori galuna, prihranimo torej skoraj polovico izdatkov za škropilno zmes.

O škropljenju s škropilno zmesjo od modre galice, galuna, apna in vode, ki se po izumitelju tudi imenuje Martinijeva zmes, piše prav umestno naš izborni veččak gospod c. kr. vinarski nadzornik Boh. Skalický takole:

Po Martiniju se pripravi škropilna zmes tako, da se vzame na 100 l vode 40 dek galice, 40 dek galuna in 50 dek apna. Vendar se za naše razmere, zlasti vsled čestega mokrega poletja, priporoča vzeti to zmes nekoliko močnejšo, in sicer: za prvo škropljenje je vzeti na vsake 100 l vode $\frac{1}{2}$ *kg* galice, $\frac{1}{2}$ *kg* galuna in 1 *kg* apna, za drugo in nadaljna škropljenja pa vzamemo na vsake 100 l vode $\frac{3}{4}$ *kg* galice, $\frac{3}{4}$ *kg* galuna in 1 $\frac{1}{2}$ *kg* apna. Kdor hoče pa narediti zmes še močnejšo, ta naj vzame za drugo in poznejše škropljenje po 1 *kg* galice, 1 *kg* galuna in 2 *kg* apna na 100 l vode. Tako močna zmes pa zadostuje v vsakem slučaju in vsaka močnejša tekočina je potratnost.

Pravilno pripravljamo to škropilno zmes na sledeči način: Vodo razdelimo na dva dela, in sicer od 100 l vzamemo kakih 20 l proč za raztopitev apna, v ostalih 80 l pa raztopimo galico in galun. Galica in galun se raztopita obenem skupaj, in sicer na ta način, kakor smo doslej topili samo galico, to je, da se obesite obe

snovi skupaj v eni vreči ali enem košku tik pod površino vode v čeber. Ko ste se obe snovi raztopili, razmešamo v drugi posodi v 20 l vode pripravljeno nugašeno apno v redek apnen belež (apneno mleko), ki ga nato skozi gosto sito ali redko platno precedimo v raztopino galice in galuna in tam dobro premešamo.

Kako in kdaj je treba trte škropiti, je vsakemu marljivemu vinogradniku itak dobro znano. Vsi zeleni deli trte morajo biti s škropilno tekočino dobro in fino poškopljani in se mora tekočina na trti, še preden pride prvi dež, dobro posušiti.

Če pa hočemo s škropljenjem doseči pravi učinek, moramo škropiti v pravem času. Če zamudimo, potem ne pomaga nobeno sredstvo in naj je še tako dobro.

To naj si zapomnijo zlasti vsi tisti nemarneži in zabavljači, ki svojo lastno brezbržnost radi pripisujejo na rovaš „slabe galice“ itd.

Po toči zvoniti, pravijo, da ne pomaga, čeprav

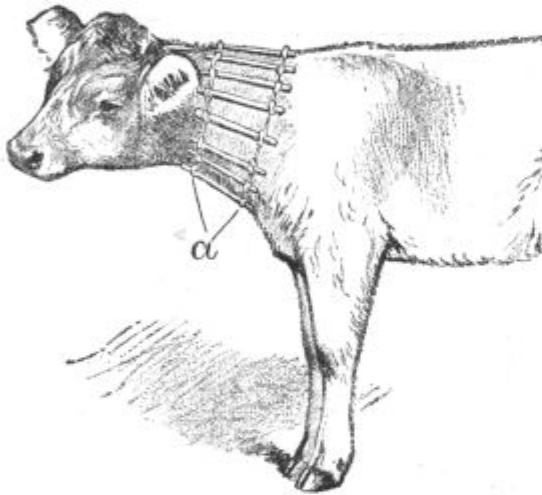
Edino na ta način je mogoče trto pred boleznijo popolnoma obvarovati.

Kdor pri sedanjih dragih galicah škropi samo z njo in je polovico ne nadomešča z galunom, ta je zapravljivec, ki ne zasluži imena razumnega gospodarja.

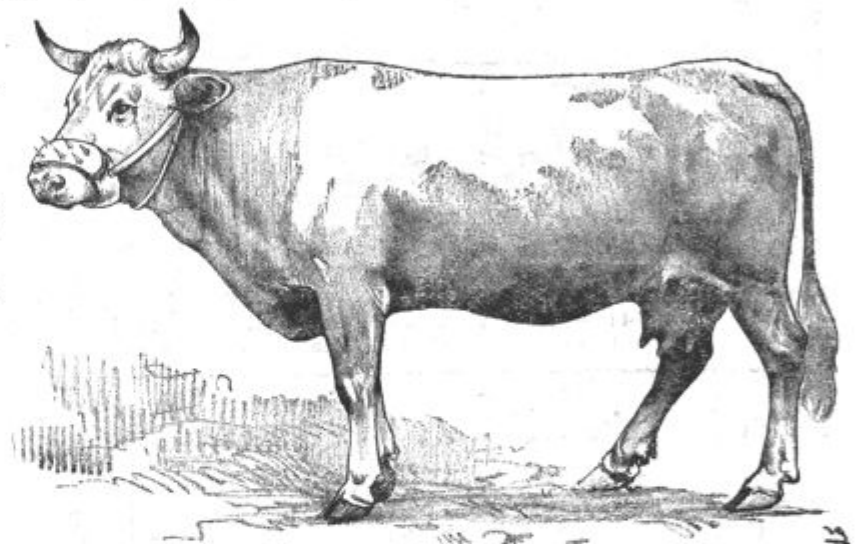
Galun ima v zalogi c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani in ga oddaja 100 kg po 60 K, postavljenega na kolodvor v Ljubljani. Galun se oddaja v vsaki množini.

Kako je ravnati, če se živina sama sesa.

Da se živina sama sesa, je razvada, ki se ne nahaja pogostokrat. Ako imajo molzne krave to razvado, potem naj se skusi s španskim ovratnikom prepričati, da ne morejo skloniti vrata. Tak ovratnik, ki se rabi tudi pri teletih, kaže podoba 3.

Podoba 3.

Podoba 4.

še tako lepo klenkamo. Tako je tudi pri peronospori. Prekasno rabljeno ne more nobeno sredstvo trto pred boleznijo ubraniti, pa naj vzamemo samo modro galico, ali naj primešamo galuna.

Kdor hoče torej sigurno delati, ta si mora zapomniti, da je treba škropiti pred cvetjem vsaj dvakrat, po cvetju pa vsaj enkrat!

Dokler se pri nas ne poprimejo vinogradniki načela, da je treba pred cvetjem dvakrat škropiti, ne morejo pričakovati pravega uspeha. Pri nas žalibog večina vinogradnikov s škropljenjem odlašajo in šele potem, ko se prične trta že paliti, prično škropiti. Potem jim pa tudi štirikratno škropljenje ni preveč, uspeha pa le nič ni, ker je bilo poglavitno načelo, škropiti zgodaj, zamujeno.

Prvič moramo škropiti torej prav zgodaj, to je takrat, kakor hitro požene trta za ped dolge poganjke in kakor hitro se zarod dobro vidi. To škropljenje je največje važnosti, zlasti za grozdje.

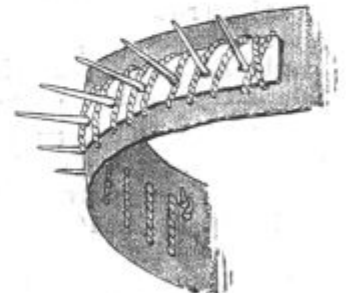
Drugič je treba škropiti kakih 14 dni pozneje, in sicer tik pred ali pa tudi med cvetjem.

Tretjič škropimo potem po preteku daljših treh tednov, in sicer takrat, kadar so jagode debele kot proso ali grah.

Le, če je vreme prav mokro, se priporoča škropiti potem še enkrat, v četrtič, in sicer čez tri do štiri tedne.

Podoba 5.

Podoba 6.

Manj priporočeno in tudi zelo sitno je povijanje vimena. To daje osebam, ki imajo opravila v hlevu, veliko truda pri povijanju in odvijanju. Krave tudi same tak povoj mnogokrat snamejo, če ni posebno trdno privezan. Natikanje bodeče uzde, kakor jo kaže podoba 4., sicer gotovo prepreči, da se krava ne more sama izsesavati, vendar se ne priporoča splošno, ker si z njo živali lahko vime nevarno ranijo. More se tudi pripetiti, da žebli iz jermena vun popadajo ter jih more žival s krmo požreti. Ako se odstavljena teleta razvadajo, da hočejo še vedno sesati, ali sama sebe, oziroma druge živali lizati, ali da žro svojo in tujo dlako, potem utegne dobro služiti prav narejena, bodeča uzda s kratkimi žebli, kakor jo kaže podoba 5. in 6. Taka teleta slabo nalete, če hočejo druge živali lizati ali sesati, vsled česar

Nadaljevanje „Družbenih vesti“:

* **Salojidin**, to je natrijev tiosulfat ali antiklor, je kolikortoliko dobro učinkujoče sredstvo proti trsnim plesnobi namesto žveplove moke, ki jo letos ni dobiti. Salojidin bo imela kmetijska družba v zalogi in ga bo oddajala po K 1'20 kilogram. To sredstvo je primestati galičnemu škropivu, in sicer na vsakih 100 litrov pol kilograma in na vsak način šele potem, ko je galično škropivo narejeno, kajti drugače se vsa zmes pokvari in izgubi učinek.

* **Žveplenokislo glino** namesto galuna, kot primes galičnemu škropivu, ima kmetijska družba v zalogi, ter jo oddaja po 70 h kilogram. Galuna letos ni dobiti in kar ga je, je silno drag. Galun je dvojnata sol, ki je sestavljena iz žveplenokislega kalija in žveplenokisle gline. Ker pa učinkuje samo žveplenokisla glina, zato se je te posluževati in ni treba izdajati denarja za dragi galun. Ponočimo pa, da žveplenokisla glina ne zatira peronospore, ampak le pomaga, da se škropivo od modre galice bolj trdno prime trsnega listja, vsled česar ga dež tako hitro ne izpere, zato dlje časa učinkuje, se izhaja z manjšimi množinami modre galice, ter se tako prihrani veliko denarja. Polovico modre galice se mora nadomestiti s petkrat cenejo žvepleno glino.

* **Natrijev tiosulfat** proti grozdnim plesnobi namesto žveplove moke, ki je letos ne bo dobiti, stane K 1'20 kg. Glede rabe natrijevega tiosulfata opozarjamo na spis »Sredstva proti plesnobi« v prvi številki »Kmetovalca«.

* **Gnojila za pomladno gnojenje**. Razen kostne moke po 35 kron sto kg z vrečo vred družba tačasno nima prav nobenega gnojila na razpolaganje. Tomasove žlindre, superfosfata in kalijevih gnojil dohaja družbi v tako pičlih množinah, da dosežanim prijavam daleko ne more zadostiti. Izmed dušičnatih gnojil dobi družba bržda v kratkem vagon amonijevega sulfata, ki bo stal K 46— sto kg z vrečo vred. Naročniki na gnojila naj ob naročanju izjavijo, da bodo gnojila prevzeli po dnevnih cenah, tudi če bi se pošiljatev vsled otežkočene dobave ali železniških ovir zakasnila. Družba jim to nasvetuje, ker ni upati, da bi se dobavne razmere v doglednem času zboljšale. Zato je sprejeti dandanes gnojila tudi tedaj, če nam dohajajo v neprimernem času, n. pr. poleti, da jih spravimo do prihodnjega gnojenja.

* **Dobava modre galice** se bo vršila glasom obvestila c. kr. poljedelskega ministrstva z izrecnim pridržkom glede morebitnih pripetljajev takozvane »višje sile« ali drugih nepričakovanih zadržkov, v katerih slučajih bi se morala določena množina primerno skrajšati. C. kr. kmetijska družba izrecno povdarja, da sme sprejemati letos izključno le prijave s Kranjskega, in sicer le skupne prijave podružnic, županstev itd. Prijave morajo biti naprej plačane. Posamezni vinogradniki naj se torej ne obračajo do družbe, temveč do tiste korporacije, ki bo v njih okolišu galico razdelila. Družba si seveda pridržuje pravico, določiti na podlagi došlih davčno-uradnih prepisov posestnih pol, če gre posameznim korporacijam toliko galice, kolikor bodo prijavili za svoj okoliš. Cena je K 350— za sto kg, pri čemur pa povrne družba korporacijam vse stroške tako, da dobe tudi posamezni vinogradniki galico za to ceno v roke.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralnikove cevi za odraslo goved po 14 K komad in za teleta, ovce in koze po 8 K komad. Trokarji so po 8 K komad. Požiralnikove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta iz pocinjene pločevine oddaja družba po 15 K. — Mlečne cevi so po 80 h.

* **Klajno apno**, 38—42 %, precipitirano (ne žgano) blago, v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 90 v kg. Za manjše pošiljatev na zunanje se posebej zaračunani za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Izpod 5 kg se ne razpošilja.

* **Za vinogradnike in vinske trgovce** ima družba v zalogi sledeči dve kletarski potrebščini: 1. **Bernadotov vinomer** (vinsko tehtnico) za hitro določanje alkohola v vinu mrzlim potom. Cena temu vinomeru je 8 K ter je denar pri naročitvi naprej poslati. 2. **Eponit**, s katerim se vzame vinu vsak zoprni okus ali duh, bodisi po gnilobi, plesnivcu, po sodu, grenkobi itd. Kg eponita stane 6 K brez poštnine in zavoja. Množine eponita po 10 kg se pošilja za 70 vinarjev s poštnino in zavojem vred kakor vzorec brez vrednosti in je denar naprej poslati.

Kalijev hiper manganat, ki se ga vinogradniki letos zaradi pomanjkanja žvepla močno poslužujejo, stane pri c. kr. kmetijski družbi za ude 6 kron kg. Navodilo o porabi je podano v spisu »Bolezni na grozdju«, ki je udom proti plačilu 10 h na razpolaganje.

Žveplenokisla glina stane po 70 vinarjev kg; dobi se v sodih po približno 250 do 300 kg.

Melior, novo sredstvo proti peronospori na trtah in proti drugim glivičnim in živalskim škodljivcem na vseh rastlinah, stane kg za ude 3 K 40 vinarjev. (Glej spis »Melior« v »Kmetovalcu« št. 11. z dne 15. junija 1915.)

Salojidin (natrijev tiosulfat) doide družbi koncem marca.

Prekupčevalcem družba te potrebščine ne oddaja, temveč izključno naravnost svojim udom, v kolikor jih sami potrebujejo in ki s priskrbovanjem kmetijskih potrebščin drugim kmetovalcem ne delajo prav nikakega dobička.

* **Semena detelj in trav** ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jamči za največjo kaljivost in čistost naslednjih vrst:

domača detelja (trifolium pratense) . . . . . K 6'10
francoska pahovka (avena elatior) . . . . . „ 2'40
mačji rep (phleum pratense) . . . . . „ 2'80

* **Severnonemško seme krmne pese** dobivajo udje pri družbi po K 3'60 kilogram z zavojem vred in sicer rdečo in rumeno mamutovko in rumeno ekendorfovko.

* **Antiavita** v varstvo setev pšenice, turščice, graha, grašice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 14 K, 1/2 kg za K 7'50, 1/4 kg za 4 K, 1/8 kg za K 2'20, 50 g za K 1'10.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po 4 1/2 kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštnine). Opozarjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti številki »Kmetovalca« iz l. 1914.

Vinometre »Bernadot« — Asbestov bombaž in prašek — Eponit — Francosko želatino — Lipovo oglje — Marmornat prašek — Modro galico — Natrijev bisulfit — Ribji mehur — Špansko zemljo — Tanin — Žveple v prahu — Limonovo kislino — Vinsko kislino — Sodo bicarbono — Strupa proste barve itd. ima v zalogi po najnižji ceni (6)

Drogerija ANTON RANC
Ljubljana, Židovska ulica 1.

Upravništvo »Kmetovalca« sprejema

primerne inserate po cenah, ki so razvidne na poglavju.

Objavljanje bo imelo vedno zadovoljiv uspeh, kajti »Kmetovalec«, izhaja (dvakrat mesečno) v 11-tisoč izvodih ter je razširjen po vseh slovenskih deželah.

se te razvade kmalu odvadajo. Ako pa mlada živinčeta sama sebe sesajo ali ližejo, služi najbolje španski ovratnik (podoba 3.).

Kako bomo cepili trte v prihodnjem letu.

Vojna nam je prinesla marsikaj novega. Vsled pomanjkanja je treba nadomestiti marsikako stvar z drugo, in si pomagati na drug način kot doslej. Tako je tudi pri cepljenju trt. Doslej smo bili pri nas navajeni, da smo ali kupovali in sadili že cepljene trte, ali pa da smo sadili divjake in te potem cepili v drugem ali tretjem letu na mestu v vinogradu in to skoraj izključno le na zeleno. Zadnjega načina so se posluževali zlasti manjši vinogradniki, medtem ko so večji in premožnejši rajše sadili že cepljene trte, kar je vsekako veliko bolje in enostavneje.

Cepljenje trt na zeleno, na stalnem mestu je zelo odvisno od vremena in zato zelo nezanesljivo. V zadnjih letih se je to cepljenje povečini zelo slabo obneslo, ker je bilo poleti vreme mokrotno in hladno, torej za ta način cepljenja neugodno. Za naprej pa bomo sploh prisiljeni zeleno cepljenje trt opustiti, in sicer zato, ker ne bo dobili za to potrebnih gumijevih vezi, katere so že v mirnem času k nam dovažali povečini iz inozemstva, zlasti iz Italije, kakor n. pr. priljubljeni gumi „Trissin“. Pa tudi za to, kar se je izdelala gumija pri nas, je bilo treba kavčuka, ki se dovažala iz daljnih gorkih krajev.

S-daj, ko je dovoz kavčuka vsled vojnih dogodkov izostal, je pa ves gumi zaplenila vojna oblast v svrhu izdelovanja gumijevih obročev za avtomobile itd; gumijevih vezi za trte ni mogoče ne izdelovati, ne dovažati, tako da tega blaga gotovo ne bomo dobili letos nič ali le nezadostno množino. Brez gumijevih vezi se pa zeleno cepljenje trt ne da izvesti.

Pavola ali špaga, oziroma rafija, se v to svrhu ne da porabiti, ker taka vez cepiča ne pritisne zadosti trdno na podlago.

Zelen cepič se namreč, ko ga spojimo s pomočjo vezi s podlago, kmalu nekoliko vsuši in vez, ki ni dovolj prožna in ki se ne utesnuje, odneha, cepič se ne tišči podlage, ter se ne more z njo zrasti.

Treba bo torej zanaprej, dokler ne nastanejo zopet redne razmere, posluževati se drugega načina cepljenja, in to je cepljenje trt na suho.

Proti temu cepljenju vladajo med vinogradniki na Dolenjskem razni predsodki, ki temeljijo na slabih izkušnjah iz prvih časov obnavljanja po trtni uši uničenih vinogradov.

Takrat so naši vinogradniki dobivali na suho cepljene trte od nezanesljivih trtničarjev zlasti iz sosedne Štajerske. Trte niso bile dobro sprijete in zaraščene in po saditvi niso uspevale. Toda od tega časa se je mnogo izpremenilo. Sedaj se dobijo na suho cepljene trte pri zanesljivih domačih trtničah, kakor n. pr. iz državnih trtnic, iz trtnic deželne kmetijske šole na Grmu, kmetijskih podružnic novomeške, mokronoške itd. S temi trtami zasajeni vinogradi prav lepo uspevajo. V občinah Št. Janž, Tržišče, Št. Rupert itd. najdemo danes mnogo vinogradov, ki so zasajeni izključno s samimi suhocepljenimi trtami. Tudi državni in deželni vzorni vinogradi itd. so zasajeni s takimi cepljenkami, ki uspevajo, če ne bolje, pa vsaj tako dobro kot v zeleno cepljene trte. Tudi na Vipavskem je mnogo vinogradov zasajenih izključno s suhocepljenimi trtami, ki izvrstno uspevajo.

Predsodki proti suhocepljenim trtam so torej neutemeljeni.

Pa tudi način cepljenja trt na suho se je v zadnjih letih zelo izboljšal in ima veliko lepše uspehe kot v prešnjih časih, tako da si vsak vinogradnik lahko pridela potrebne suhocepljene sadike brez posebnih stroškov doma.

Popisavati, kako se pridelujejo take sadike na najboljši in najcenejši način, to je s pomočjo siljenja ali kaljenja, na tem mestu ni mogoče. Opozarjam pa na svoj spis: „Siljenje in kaljenje ameriških ključev“, ki ga je izdala in založila c. kr. kmetijska družba kranjska.

Poleg tega se na kmetijski šoli na Grmu, kakor tudi pri državni trtnici v Bršljinu prirejajo vsako leto tečaji, kjer se lahko vsakdo izuči v tem načinu cepljenja.

Zato priporočam vinogradnikom, ki nameravajo letos vinograde nanovo zasajati, da sadijo cepljene trte, ki si jih ali kupijo ali pa sami vzgojijo.

Najpripravneje je, ako si kupijo potrebne ključve ali bilfe, jih doma aprila meseca cepijo, dajo kalit v zabojih v hleve ali v druge gorke prostore in jih potem, ko so skalili, vložijo v trtnico ali pa posade v vinograd.

Kdor misli saditi siljene trte iz zabojev v vinograd sam, ta naj se poslužuje za cepljenje namesto ključev (rezin) rajše bilf, (vkoreninjenih trt). V dobri, ne preveč peščeni ali kameniti zemlji rasto kaljene ali naravnost v vinograd sajene trte prav izvrstno. Kdor se hoče o tem prepričati, ta naj si ogleda n. pr. vinograd gosp. Antona Osolnika iz Muhabera (nekdanji Lehmannov vinograd) v Trški gori pri Novem mestu. Tam najde oddelek s štiri leta starimi, na ta način cepljenimi in sajenimi trtami, ki so tako lepe in močne, da bodo letos že vse šparone dobile.

V okolici Novega mesta bivajoči vinogradniki imajo pa še to ugodnost, da dajo lahko proti zmerni odškodnini kaliti svoje cepljene trte v državno silnico pri bršlinski trtnici. Tam so bile siljene tudi Osolnikove trte.

Za oddaljeneje vinogradnike pa priredi na željo županstev ali društev podpisane tečaje za cepljenje in siljenje trt v domačem kraju in je tozadevne prošnje nasloviti čimpreje na njega samega.

Za nasajanje nanovo rigolanih vinogradov s cepljenimi trtami je torej zadostno skrbjeno; treba je le poprijeti se stvari z veseljem in z vnemo tako, kot so to storili drugod. Omenjam le, da se n. pr. na Nižjem Avstrijskem zasadi vsako leto v vinograde okoli 10 milijonov tako cepljenih in siljenih trtnih sadik. —

Drugo vprašanje pa je, kako naj postopajo tisti vinogradniki, ki imajo vinograde že zasajene z divjimi ameriški trtami in jih ne morejo kot so se namenili, cepiti na zeleno, ker jim primanjkuje potrebnih gumijevih vezi. Odgovor na to vprašanje je: tudi ti naj cepijo na suho.

Tako cepljenje imenujemo suho cepljenje na stalnem mestu v razloček s preje popisanim suhim cepljenjem v roki.

Suho cepljenje na stalnem mestu ni nič novega. Že nekdanj so n. pr. Vipavci precepljevali nerodovitne trte (oprhljivke) s pomočjo cepljenja v sklad podobno, kakor se cepi še dandanes pri nas sadno drevje.

To cepljenje je prišlo v zadnjih letih na Vipavskem zopet v rabo. Našlo se je nekaj Vipavcev, ki znajo na ta način prav imenitno cepiti. Videl sem letos tak vinograd v Št. Vidu pri Vipavi. Vinograd je bil letos cepljen na tri leta staro podlago in ker je bila podlaga zdrava in močna, je že letos, torej takoj v prvem letu, tudi precej obrodil. Kako so si ti Vipavci svesti uspeha, je videti iz tega, da cepijo trte za pridelek prvega

leta, to je, da dobe za plačilo tisto grozdje, ki ga dajo cepljene trte v letu cepljenja in ki na Vipavskem tudi prav povoljno dozori.

Če so se Vipavci tega cepljenja privadili samod-sebe, se ga bodo tudi Dolenjci lahko naučili po strokovnem navodilu. Treba je za to le dobre volje.

Na stalnem mestu v sklad (v razkol, v precep) cepijo Vipavci trte prav zgodaj, torej že koncem februarja, ali pa začetkom marca. Pri nas z ozirom na hladnejše podnebje ne bo kazalo cepiti pred drugo polovico meseca marca, torej takrat, ko prične trta odganjati. Če smo ta čas cepljenje zamudili, smemo cepiti šele tedaj, ko najhujši pritisk soka poneha, to je, ko požene trta okrog $\frac{1}{4}$ m dolge poganjke.

Ameriška trta (podlaga) se prav blizo nad površino zemlje odreže s pomočjo ostrega noža, razkolje, a ne pregloboko, nikakor ne čez naslednji členek (kolenček). Da se to ne zgodi, se jo poprej, če je treba, nad kolenčkom z beko preveže. To je priporočljivo zlasti pri starejših močnih trtah. V nastali precep se sredi zatakne koščena ali lesena zagozda, ki drži precep narazen. Potem se prireže eden, pri močnejših trtah po dva cepiča v podobi zagozde, pa tako, da ne končuje rezna plošča s svržjo, temveč z lesom. Tedaj se prireže cepič od ene strani malo bolj kot od druge.

Nato se zatakneti cepiča v precep tako, da leži zelenkasta podkožna plast cepiča med enakima podkožnima plastema podlage.

Paziti je treba tudi na to, da stojita cepiča v precepu prav tesno, da torej „ne zijata“. Če zijata, se mora precep z nožem primerno prirezati tako, da se cepiča precepu dobro priležeta. Nato se cepilno mesto še z beko ali močno špago dobro poveže, obveže z mahom in osuje zemljo tako, da gledajo samo očesa cepiča iz zemlje. Na vrhu je dobro cepič zamazati s cepilno smolo, da se prehitro ne izsuši. Da se cepič ne odlomi, se pa zraven cepljenke zatakne kol, na kterega se trto s pomočjo beke za podlago priveže. Po cepljenju je treba poganjke iz podlage večkrat, kakorhitro se prikažejo, obirati. Ko cepljenka že dobro rase, se jo pa odkrije do cepilnega mesta.

Cepiče jemljemo za cepljenje v sklad v dolžini 2—3 očes. Za to potrebne ključce moramo narezati že pozimi, preden trta odganja in jih spraviti v vlažnem pesku na zračnem, ne premokrem, pa tudi ne pregorkem kraju, ker mora biti cepič pri cepljenju pač svež, ne sme pa še niti v najmanjšem odganjati.

Prof. dr. Bernatsky, znani ogrski veščak, priporoča, da se cepič pri cepljenju odreže vselej pod kolenčkom (členkom), ki je opremljen z vilico ali ročico, ker se na tem mestu najrajše prime in dá potem posebno zdravo in čvrsto cepljenko. Namesto cepljenja v sklad se lahko poslužujejo tisti, ki imajo cepiti bolj tenke trte, katerih se ne da brez škode razklati, angleške ali navadne kopolacije in vežejo trte najbolje z zamaškom in žico. Veže se pa tudi lahko s špago ali rafijo; treba je le zamazati cepilno mesto s cepilno smolo.

Oni vinogradniki, ki so prisiljeni cepiti trte visoko, da jih lahko grubajo, to je zlasti tam, kjer niso trte pravilno sajene in jih primanjkuje, naj se poslužujejo takozvanega cepljenja na locenj (šparon).

V to svrhu se starejše ameriške trte obrežejo tako, da se jim pusti ena do dve 80—120 cm dolgi mladiki (locnja); te se potem cepi po navadni ali pa po angleški kopolaciji. Veže se ali z zamaškom in žico, kar je najbolje, ali pa s špago oz. rafijo, v katerem slučaju zamažemo cepilno mesto s cepilno smolo. Na vrhu pa je v vsakem slučaju dobro rano cepiča zamazati.

Zelo važno je, da cepimo trte na enega teh na činov v pravem času in tu velja: cepi se lahko takoj, ko začne trta rasti, ampak ne v času, ko trtni sok najhujše pritiska, ker se sicer cepič v soku utopi.

Najbolj prikladni sta za cepljenje v suho na stalnem mestu dve dobi. Prva doba pade v sredino spomladi, to je tedaj, ko prične trta poganjati. Takrat je čas za cepljenje ugoden. Potem začne najhujši pritisk soka v trti in v tem času cepiti ni ugodno. Kadar ta pritisk poneha, to je, ko so poganjki trt približno $\frac{1}{4}$ m dolgi, nastane druga, za cepljenje pripravna doba. Druga doba je vsled toplejšega vremena za cepljenje še bolj prikladna kot prva in ima tedaj tudi boljše uspehe.

Pred cepljenjem je treba na trti seveda vse stranske poganjke obrati, ker bi sicer podlaga porabila ves sok in cepič se ne bi prijel. Le najvišji poganjek koj pod cepilnim mestom se ne odreže popolnoma, temveč se samo na dve očesi skrajša, ker ima namen, da vleče sok kvišku, do cepiča. Ko pa začne cepič poganjati, se tudi to mladiko odreže.

Sploh pa je obiranje izrastkov iz podlage ravnokotno važno kot pri zelenem cepljenju in se temu, ki ga zamudi, cepljenje ne obnese.

Da je cepljene trte o pravem času in večkrat škropiti proti peronospori, je samoobsebi umevno.

B. Skalický.

Rodovitnost našega žita.

Svetovna vojna bo pri nas marsikaj obrnila. Že danes čutimo, da bo treba polagati na pridelovanje žita večjo važnost in da bo treba ta pridelek v enem in drugem oziru izboljšati. Naša dežela ni žitorodna kakor je n. pr. Ogrska ali Češka, in tudi nikdar ne bo v tem pomenu besede. Vendar se da in se mora pridelek žita pomnožiti, če se bo v to svrhu kaj več delalo kakor se je doslej. Do pred vojno je bilo pri našem kmetijstvu glavno vodilo: pospeševanje živinoreje in pridelovanje krme. V te namene se je izdalo največ denarnih podpor. Tudi po vojni bo seveda našo živinorejo izdatno podpirati, da si bo polagoma opomogla, ali več, veliko več kakor dosedaj, bo treba na vsak način storiti tudi za povzdigo žitnega pridelovanja.

V tem oziru bo važno, da bomo skušali izboljšati plenjavost našega žita, kajti da bi se dalo po naših malih kmetijah izdatno razširiti pridelovanje, tega ni pričakovati.

Rodovitnost našega žita je danes manj povoljna, ker je slabša kakor po drugih deželah. Za izgled vzamem samo pridelek naše pšenice, kot najvažnejšega žita po naših krajih.

Po poizvedbah, ktere dela leto za letom kmetijsko ministrstvo in o kterih poroča v svojih letnih poročilih o žitni letini, se je pridelalo v desetletju od 1903 do 1912 na 1 ha povprek pšenice:

na Kranjskem	9.2 metr. cent.
„ Koroškem in Štajerskem	11.5 „ „
„ Češkem	17.7 „ „

Že to so velike razlike! Kranjska dežela je uvrščena s svojimi pridelki malone na zadnje mesto. Slabše uspehe izkazujejo v naši državi le še Primorsko, Istra in Dalmacija. Vse druge so pa pred nami.

Še večja razlika se pa pokaže, če primerjamo naše pridelke z uspehi na Nemškem. Tam se je posrečilo dvigniti pridelke pšenice splošno na čez 20 metr. cent. na 1 ha. Posamezne žitne kmetije pridelujejo pa tudi po 30 metr. cent. in semenske kmetije tudi po 40 do 45 metr. cent. na 1 ha. To so ogromne številke na-

sproti našim. Začuden se moramo vprašati, če je to mogoče v primeri z našimi malimi uspehi.

Tukaj ni mesta, raziskavati v koliko se ujema dejanski uspehi z zgoraj navedenimi številkami statističnih poročil. To pa lahko trdimo, da so druge dežele in zlasti Nemčija, daleč pred nami s plenjavostjo svojega žita in da bo treba tudi pri nas kaj več storiti, da se to kričeče nesoglasje popravi in zamujeno dobiti.

Sicer pa našim slabšim uspehom ni krivo samo naše zaostalo poljedelstvo, ampak krive so temu tudi naše gospodarske, oziroma poljedelske razmere, na ktere je treba opozarjati, da se ne bo vsega položaja napačno sodilo.

Nižjim pridelkom našega žita je kriva namreč deloma tudi strniščna setev, ker jemljemo ž njo po dva pridelka iz zemlje in s tem zemljo bolj izrabljamo in slabimo. Na ta način trpi rodovitnost zemlje ž njo vred rodovitnost prvega in drugega sadeža, zlasti ker pogrešamo pri nas tistega skrbnega pridelovanja, kakor ga opazujemo po drugih krajih. To je važen vzrok, da so žitni pridelki pri nas vobče nižji.

Delen vzrok je pa najti tudi v tem, da je pri nas vsa doba žitne rasti izdatno skrajšana, nasproti severno ležečim deželam, kar ima tudi za posledice, da žito slabše plenja. O tem se lahko sami prepričamo, ako primerjamo rodovitost zgodnjih in poznih sadežev, ako primerjamo uspehe pravočasne in zakasnele setve pri enem in istem sadežu itd.

Dvojni pridelok po naših krajih in pa odtod izvirajoča skrajšana doba rasti, to sta važna dva vzroka, da so naši žitni pridelki na splošno nižji in da bodo tudi pozneje zaostajali. Vendar se da pri nas rodovitnost žita še močno izboljšati, če se bomo tudi pri nas bolj zavzeli za izboljšanje semena in za intenzivnejše pridelovanje. Tudi pri nas se dobe posamezna gospodarstva in nekatere lege, ki navzlic navedenim dejstvom dosegajo že danes na 1 ha po 16 do 18 metr. cent. zrnja. Na posestvu kmetijske šole na Grmu znaša povprečni pridelok navzlic strniščni setvi 18 metr. cent. pšenice in l. 1913 je dosegel celo 22 metr. centov, dasi ne spada lega posestva med najboljše za pridelovanje pšenice. In take uspehe imajo posamezniki tudi drugod.

Ako se bo pri nas kaj več storilo za pridelovanje žita, ni nikakega dvoma, da se bodo tudi pri nas žitni pridelki še izdatno izboljšali in da bo zlasti rodovitost žita lahko veliko pridobila, kar bi bilo toplo želeti v interesu našega bodočega gospodarstva. Rohrman.

Gnojite s kalijevo soljo!

Vsaka vojna vpliva na gospodarski razvoj vojskujoče se države, več ali manj pa tudi na bližnje in daljne sosedne. Danes je v plamenu takorekoč ves svet, sosed ne more podpirati sosedu, vsak je sam v stiski in navezan edinole na lastno moč. Posebno mi smo primorani napeti v gospodarskem oziru vse sile, da ne omagamo. Naši sovražniki nas hočejo izstradati in da se jim to ne posreči, to bodi naša skrb. Naš kmet, od katerega je danes več odvisno, kakor kdaj poprej, je res v hudih stiskah, ker mu ne primanjkuje le delovnih moči, ampak tudi drugih pripomočkov, v zadnjem času pri umnem gospodarstvu neobhodno potrebnih.

Umetna gnojila, katerih smo porabili prej vsako leto mnogo vagonov, je sedaj težko dobiti. Docela izostala so dušičnata gnojila, fosfatna pa je mogoče dobiti le onemu, ki se je dovolj rano pobrigal zanje. Najlaže se dobi kalijeve sol; vendar pa našim gospo-

darjem ne moremo zadosti priporočati, naj si je dovolj priskrbe. Kalijeve sol vsebuje 40% hranilne snovi kalija in zato je pač samoumevno, da mora ta množina na razvoj rastlin prav dobro vplivati, ako je še kaj drugih redilnih snovi v zemlji. Uspeh seveda ne more biti tak kot tedaj, če gnojimo s kalijevo soljo, obenem pa še s fosfatnimi in dušičnatimi gnojili. Gotovo pa mora biti pridelek boljši, kakor tedaj, če sploh ne gnojimo.

Ker ni mogoče dobiti vseh potrebnih gnojil, tedaj bi priporočali, da vzamemo tista, ki so na razpolago, torej kalijevo sol, in sicer za 1 hektar, to je približno 1 $\frac{3}{4}$ orala, kakih 300 kg kalijeve soli. Tu in tam je dobiti nekoliko fosfatnih gnojil. Tako se je posrečilo c. kr. kmetijski družbi dobiti več vagonov Tomasove žindre. Tega gnojila je treba na 1 hektar približno isto množino, kakor navadnega mineralnega superfosfata, torej za travnike po 600 do 700 kg, za polja po 500 kg na 1 ha.

Kdor še ni gnojil z umetnimi gnojili, ta stori najbolje, ako napravi najpreje majhen poskus; tako se prepriča, katerih gnojil in v koliki meri je njegova zemlja potrebna. Odmeri naj n. pr. na travniku ali pa na polju dva enako velika kosa po 500 m²; prvega naj ne gnoji, drugi kos naj pa pognoji z umetnimi gnojili. Uspeha tega gnojenja pa ne sme soditi samo na oči; pridelke vsakega kosa je treba posebej natanko stehtati, ako hoče dognati, za koliko je pridelek gnojenega kosa večji od onega, na negnojenem kosu. Za take poskuse dobe kmetovalci potrebna gnojila brezplačno na razpolago, seveda le pod pogojem, da poskuse tudi res natančno izvedejo. Kogar to zanima, ta naj se obrne na zastopnika kalijevega sindikata Fr. Muleca, ki biva začasno v Gradcu (Graz), Gartenstadt St. Peter Nr. 19. Od tam razpošilja brezplačno tudi razne knjižice in navodila o porabi umetnih gnojil.

Da so nam obilni pridelki ravno sedaj najbolj potrebni, nam pač ni treba še posebej naglašati, zato tudi gnojenja ne smemo zanemarjati; to je sedaj važnejše, kakor kdaj poprej.

Vojne naredbe.

Razglas c. kr. deželnega predsedstva za Kranjsko

z dne 3. februarja 1916, št. 4869,

o ceni, ktere se je držati pri trgovanju s pitanimi prasiči.

Tukajšnji razglas z dne 19. decembra 1915, št. 35.871., se razveljavi in se ne sme prekoračiti pri trgovanju s pitanimi prasiči brez izjeme s tukajšnjim razglasom z dne 17. oktobra 1915, št. 27.582., za pitane prasiče sploh določene cene 2 K 70 v.

Ta odredba dobi moč s 7. februarjem 1916.

V Ljubljani, dne 3. februarja 1916.

Župani in občinski svetovalci, ki so bili pri naknadnem prebiranju dne 24. in 25. januarja 1916 potrjeni, morajo 21. februarja 1916 odriniti v vojaško službovanje, če niso bili medtem oproščeni. Vpoklic se posameznim osebam ne bo dostavil, ker je za vse merodajen splošni vpoklic.

Novi predpisi za klasifikacijo konj. Državni zakonik objavlja nove predpise za klasifikacijo konj. Določba, da je ceniti konje brez ozira na vsled mobilizacije zvišane cene, je odpravljena, ravnotako so odpravljene

tudi dosedaj veljavne normalne cene. Cenilne komisije se morajo v bodoče pri cenitvi konj ozirati na sedanje dejanske razmere.

Kolkovanje prošelj za oprostitev od vojaške ali črnovojniške službe. C. kr. finančno ministrstvo je odredilo, da morajo biti prošnje za oprostitev od vojaške ali črnovojniške službe kolkovane z 1 K na vsako polo, priloge pa s 30 vin. Nekolkovane prošnje se ne rešujejo, ali pa kratkim potom vračajo strankam.

Vprašanja in odgovori.

Na vsa kmetijsko-gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, na ostala vprašanja se pa odgovarja pismeno, če je priložena znamka za odgovor. Odgovarja se edinole na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom; brezimna vprašanja ali taka, ki so zaznamovana le z začetnimi črkami, se vržejo v koš. V „Kmetovalcu“ se pri vprašanju nikdar ne natisne vprašalčeve ime, ampak vedno le pričetne črke imena in kraja. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj 4 dni pred izdajo lista; na pozneje došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako kmetijsko-gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso kmetijsko-gospodarska, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno, če je pismu priložena 1 K v znakah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu. Zadnje zlasti velja za pravne odgovore, ki seveda morejo biti le splošne vsebine, kajti uredništvo ne more poznati vseh včasih zelo važnih okoliščin in zato za take odgovore ne prevzame nikakega jamstva.

Vprašanje 15. Pri nas je letos sploh goved splošno izredno nagnjena h glodanju lesa in k lizanju, čemur bo menda največ vzrok slabo seno vsled lanskega mokrega poletja in pa pomanjkanja močnih krmil, zlasti otrobov. Sčim bi se v takih razmerah kolikortoliko **odpomoglo glodanje lesa in lizanje goveje živine?** (F. M. v L.)

Odgovor: Če živali dobivajo krmo, ki nima v sebi dovolj beljakovin (močnih krmil) in ne dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, je rast celic napačna, one se sicer debele, a obremenjene so z vodo in z drugimi snovmi, zato ne morejo živahno delovati, se počasi razmnožujejo in taka žival je ohlapna ter lene narave, je bolna in ima slab občutek, ki jo žene, da ta občutek odstrani, in sicer tem potom, da gloda in žre les in druge podobne snovi. Današnja veđa je torej dognala, da tej nepriliki ni vzrok le pomanjkanje hranilnih snovi, ampak predvsem pomanjkanje tečnih beljakovin v krmi. Z zdravili se proti temu ne da ničesar narediti, ampak le s primernim krmljenjem. Če naj živali postanejo zdrave in naj prenehajo glodati les in druge enake reči, potem je edino sredstvo jim pokladati krmo, ki ima v sebi dovolj prebavljivih beljakovin. Ker nimamo nobenih močnih krmil na razpolaganje, bodo tudi kuhinjske pomije goveji živini prav dobro došle in poleg tega dajate redno poklajnega apna. Tudi to je posledica vojne in je naša dolžnost na en ali drug način živino ohraniti do boljših časov, ki kmalu pridejo, kajti prva pomladanska paša bo tako živino hitro okrepila.

Vprašanje 16. Glasom ministrske naredbe z dne 10. januarja t. l. je maksimalna cena za seno 13 K za 100 kg, h kateri ceni se sme prišteti še K 1:50 za stiskanje in 2 K za dovoz na kolodvor. Pri nas vojaštvo seno res po tej ceni plačuje, a za stiskanje dá le 1 K in za vožnjo do postaje, ki je 20 km oddaljena, pa plača tudi le 1 K. Ktera cena je torej prava in **ali smem zahtevati doplačilo za stisnjeno seno in za dovoz na kolodvor?** (F. M. v L.)

Odgovor: Merodajna je ministrska naredba in zato Vam vojaštvo mora plačati od vsakih 100 kg sena za stiskanje K 1:50 in za dovoz na kolodvor 2 K. Vi imate na vsak način pravico zahtevati naknadno doplačilo za oddano seno, postavljeno na kolodvor po tistih cenah, ki jih določa ministrska naredba.

Vprašanje 17. Zasadil sem smrekovo živo mejo. Nekatere smrečice so že prerastle višino plota. Ali naj vsako smrečico posebej prikrajšam do višine plota, ali pa naj pustim, da naprej rasejo in se bolj odebele ter potem pozneje vse skupaj prikrajšam? **Kdaj naj pričnem smrečji plot tudi ob strani striči in ali naj to vršim v jeseni ali spomladi?** (I. R. v Z.)

Odgovor: Pravilno in gosto smrekovo živo mejo je vzgojiti, ako se že tedaj, ko napravijo smrečice najmanj po 3 cm dolge poganjke, začne z obrezovanjem. Poganjki se morajo pod vrhnjim popkom odrezati o kresu. To se vsako leto ponavlja toliko let, da dosežejo smrečice višino in širino, ki naj jo ima živa meja. Pozneje pa se vsako leto najmlajši poganjki vršiča in ob koncu mej popolnoma postrizjejo. S tem, da se odstranjujejo vrhni poganjki, se zgoščajo postranske veje in postaja meja bolj gosta. — V Vašem slučaju je odstranjevanje vrhnjih popkov že skoro zamujeno, ker so drevesca preveč odrasla. Treba Vam bo torej postriči že starejše poganjke in vejice, da dosežete enakomerno višino in vsaj kolikortoliko gosto mejo. Š.

Vprašanje 18. Ali je res pod kaznijo prepovedano napravljati in prodajati drva, ki so krajša kakor meter? Pri nas je odnekaj običajno, delati le 32 col ali 85 cm dolga drva in je meter dolga drva silno težko delati, ker se dajo taki hloidi vsled grč in bul le težko cepiti. (M. O. v D.)

Odgovor: Prodaja vsakovrstnega blaga na staro mero in težo je že davno prepovedana in zato je tudi prodaja drv na sežnje pod kaznijo prepovedana. Drva se smejo prodajati le na kubične metre. Vsakdo pa sme svoja drva narediti dolga kakor njemu kaže, toda zavezan jih je prodajati le na kubične metre. 85 cm ali 32 col dolga drva, zložena v skladovnico 1 m dolgo in 1 m visoko, vsebujejo 0:85 kubičnega metra.

Vprašanje 19. Imam precej starega sadnega mošta, ki se ni hotel učistiti, dasi sem vse potrebno ukrenil. **Kako naj naredim iz tega sadnega mošta jesih,** kar se mi doslej še ni posrečilo, dasi sem pridejal jesihove esence? (A. Ž. v Č.)

Odgovor: Jesih se tvori iz alkohola, če pridejo v vino ali mošt jesihove glive, ki alkohol razkrajajo. Te glive morejo delovati le pri zadostni toploti. Če hočete torej iz svojega mošta narediti jesih, postavite ga v kako gorko shrambo, in sicer v odprti posodi, da morejo vanj jesihove glive. Stvoritev jesiha morete pospešiti, če denete vanj jesihovo mater od kakega drugega dobrega jesiha. Jesihova mati sestoji namreč največ iz jesihovih gliv. Ta jesihova mati pa mora biti seveda zdrava in ne sme imeti v sebi snovi, ki že gnijejo, drugače se vsa tekočina pokvari in se dobi namesto dobrega okusnega jesiha smrdljivo tekočino.

Vprašanje 20. Ali je pepel od premoga kaj vredno gnojilo za njive? (J. P. v Č.)

Odgovor: Pepel od premoga nima v sebi nobene gnojilne vrednosti in torej to gnojilo v zemlji prav nič ne učinkuje, narobe, včasih je še celo škodljivo, če je od premoga, ki ima v sebi veliko žveplenega okisa. V fizikalnem oziru pa premogov pepel zemljo rahlja in se s pridom rabi za rahljanje težke ilovnate zemlje.

Vprašanje 21. Ko je bila svinja devet mesecev stara, se je bukala, pa je nisem pripustil k mrjascu z namenom, da se še bolj razvije. Svinja je pa sedaj 11 mesecev stara in se nič več ne buka. Vprašam torej: kaj je temu vzrok in **če je kako sredstvo, svinjo k bukanju privedi?** (J. T. v V.)

Odgovor: Če je svinja drugače zdrava, se bržkone zato ne buka, ker je preslabo prehranjena. Sicer so pa

tudi svinje, in to zlasti od žlahtnih pasem, ki se tako slabotno bukajo, da večkrat tega niti zapaziti ni. Pri takih živalih je biti posebno pozoren in če se spoznajo najmanjši znaki bukanja, pa jih je hitro k mrjascu peljati. Priporočamo Vam, Vašo svinjo s tečno krmo dobro krmiti in jo z živahnim mrjascem imeti skupaj zaprto.

Vprašanje 22. Ali ima za kravo kako škodljivo posledico in kakšno, če pri porodu požre svoje trebilo? (A. M. v V.)

Odgovor: Če krava požre svoje sveže trebilo, nima to navadno nič slabih posledic in se kvečjemu mimogrede želodec nekoliko pokvari. Če se pokaže v takem slučaju kaka betežnost, je kvečjemu dati živali kako dristilo. Nevarneje pa je, če krava požre nagnito ali sploh razkrojeno trebilo, ki je strupeno, in v tem slučaju je vsekako pozvati zdravniško pomoč.

Družbene vesti.

* **Naročnikom.** V sedanjem času se nam z ozirom na spomladanska dela naročitve na kmetijske potrebščine tako silno množe, da nam jih nikakor ni mogoče takoj zvršiti. Vrhutega pa nam tvornice za gnojila vsled raznih zaprek ne morejo davno naročenih gnojil dosti hitro pošiljati. Nam samim je veliko do tega, da udom hitro postrežemo, zato prosimo naročnike, naj nekoliko potrpe, ker nam bo v kratkem mogoče vse naročitve po vrsti rešiti.

* **P. n. gg. družbene ude nujno prosimo, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“.** Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo. Vsako naročilo se zvrši le proti predplačilu ali povzetju.

* **Semenske zmesi detelj in trav, izbrane čiste in preskušene kakovosti, ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jih oddaja kmetovalcem po nižje objavljenih cenah.** — Opozarjamo na spis »Sestava in setev travnih in deteljnih zmesí«, ki ga na zahtevanje vsakomur zastoj pošljemo. Obenem opozarjamo na knjigo Weinzierl-Turk: »O sestavljanju in setvi travnih mešanic«, ki stane pri družbi za ude 1 krono.

* **P. n. gg. ude c. kr. kmetijske družbe, ki se obračajo v raznih zadevah na našo družbo, nujno prosimo, naj po možnosti vsako reč napišejo na poseben list in vsak list podpišejo ter navedó bivališče in pošto, kajti vsak družbeni uradnik ima svoj posel in se delajo silne težkoče, zamude in tudi zmešnjave, če so na enem istem listu pisane razne prošnje, naročila na gospodarske potrebščine, naročila na drevje, gospodarska vprašanja itd. Udnina naj se na posebnih položnicah vplačuje.**

* **Trtne škropilnice** ima družba tudi letos v zalogi, in sicer tri vrste: navadne škropilnice »Korona« po K 28.— in škropilnice novejšje sestave »Hero« po K 44.— komad z zabojem vred. Slednje imajo tlačilno in brizgalno napravo, ki se izsnema, so močnejše in vsestransko priporočene. Škropilnice sestava dunajske c. kr. kmetijske družbe »Avstrija« so zelo močno izdelane in zbog svoje trpežnosti jako priljubljene. Komad stane K 44.—, pri čemur je všteti pridejan dvojni razpršilnik. Družba si je nabavila tudi nekterih potrebščin k škropilnicam, ker jih morajo posestniki starih škropilnic večkrat nadomestiti. Nova škropilnica je draga, dočim se da majhna napaka često popraviti z nadomeščanjem kakega dela. Razpršilnike, ki se lahko rabijo za oba stroja, nadomešča družba po 90 h, igla stane 16 h. Dvojni razpršilniki stanejo po K 280.

Nova iznajdba je mrežna cevka, ki se lahko rabi pri vsaki razpršilni cevi, ne da bi bilo treba pri razpršilni cevi ali na razpršilniku kaj izpremeniti. Z mrežno cevko opremljena razpršilna cev lahko mnogo ur nemoteno deluje, ker se zamašenje dolgo zabranjuje. Komad stane K 220. Kolenca so po K 120. Gumijeve ploščice so po K 140, ventilni gumi stane 12 h, kroglice so po 20 h.

* **Žveplalniki.** V zalogi bo nekaj komadov nahrbtnih žveplalnikov »Prinz I« po 30 kron in nekaj ročnih žveplalnikov po 10 kron komad.

* **Diamalt** se dobi v pločevinastih ročkah po 4 1/2 kg, ki stanejo po 8 K, dobe se pa sedaj tudi manjše ročke po 1 kg, ki stanejo 2 K (brez poštnine). Opozarjamo na spis »Diamalt, dober pripomoček pri peki« v peti številki lanskega »Kmetovalca«.

* **Antiavita** v varstvo setev pšenice, turščice, graha, graščice, travnih in deteljnih, vrtnih in gozdnih semen vseh vrst pred poljskimi vranami, vrabci, kokošmi, golobi, fazani itd. si je družba zopet nabavila. Osminka kile v dvanajstih litrih vode raztopljenega antiavita zadostuje za impregniranje 130 kg setve ter se razpošilja kot vzorec brez vrednosti. Glede uporabe antiavita opozarjamo na spis »Odvračanje škode po vranah« v »Kmetovalcu« št. 2. z dne 15. marca 1914. Naroča naj se pravočasno pred časom setve, t. j. približno 15. februarja ali 15. septembra. Antiavit se dobi v zaklopnih po 1 kg za 14 kron, 1/2 kg za 7 kron 50 vin., 1/4 kg za 4 krone, 1/8 kg za 2 kroni 20 vin., 50 g za 1 krono 10 vin.

* Umetna gnojila:

Kalijevo sol po K 14.— 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 7 K. Kdor gnoji travnike z žlindro, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Na oral je računati 300 kg žlindre in 100 kg kalijeve soli.

Kajnit po 7 K 100 kg.

Tomasova žlindra. Ker je družba pri tvornicah naročila že ves del, ki ji pripade za mesece januar, februar in marec, zato novih naročitev za takojšnje dobavljanje ne more več sprejeti. Če so naročniki zadovoljni s prevzemom v poznejših mesecih, potem še lahko naročijo Tomasovo žlindro. Ker primanjkuje jutastih vreč, zvršujejo tvornice naročitve vseskozi v močnih papirnatih vrečah.

* **Za živinorejce** ima družba v zalogi požiralni kove cevi za odraslo goved po 12 K komad in za teleta, ovce in koze po 7 K komad. Trokarji so po 5 K komad. Požiralni kove cevi in trokarji služijo v to, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K. Gumijeve seski so po K 160. Mlečne cevi so po 80 h.

Klajno apno, 38—42%, precipitirano (ne žgano) blago, doide družbi v treh tednih in ga bo oddajala v izvornih vrečah, težkih 50 kg po 44 h, v manjših množinah pa po 48 h kg. Za manjše pošiljate na zunaj se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

Živinska sol po K 1120 100 kg (z vrečami vred).

Deteljno seme, zajamčeno predenice čisto in potrjeno od kmetijsko-kemijskega preskušališča v Ljubljani, oddaja c. kr. kmetijska družba v platnenih vrečah, in sicer seme domače, štajerske ali črne detelje po K 420

in seme lucerne ali nemške detelje tudi po K 4'20 kilogram. Vrečice se ne računijo posebej.

* **Semena detelj in trav** ima c. kr. kmetijska družba v zalogi in jamči za največjo kaljivost in čistost naslednjih vrst:

domača detelja (<i>trifolium pratense</i>)	K 4'20
lucerna (<i>medicago sativa</i>)	4'20
švedska detelja (<i>trifolium hybridum</i>)	4'—
bela detelja (<i>trifolium repens</i>)	4'—
esparzeta, izluščena (<i>onobrychis sativa</i>)	1'80
francoska pahovka (<i>avena elatior</i>)	2'20
angleška ljulka (<i>lolium pannen</i>)	1'60
laška ljulka (<i>lolium italicum</i>)	1'60
pasja trava (<i>daktylis glomerata</i>)	2'40
senožetna latovka (<i>poa pratensis</i>)	2'40
navadna latovka (<i>poa trivalis</i>)	3'—
medena trava (<i>holcus lanatus</i>)	2'20
svetlikasta trstika (<i>phalaris arundinacea</i>)	5'—
trstikasta bilnica (<i>festuca arundinacea</i>)	2'20
rdeča bilnica (<i>festuca rubra</i>)	3'—
lisičji rep (<i>alopecurus pratensis</i>)	4'—
travniška bilnica (<i>festuca pratensis</i>)	2'20
mačji rep (<i>phleum pratense</i>)	1'80
pasji rep (<i>cynosurus cristatus</i>)	3'—
šopolja (<i>agrostis stolonifera</i>)	4'—
zlata pahovka (<i>trisetum flavescens</i>)	5'—
pokončna stoklasa (<i>bromus erectus</i>)	3'—
zmes travnih semen za trajne senožeti	2'40

* **Severnonemško seme krmske pese** dobivajo udje pri družbi po K 1'60 kilogram z zavojem vred in sicer rdečo in rumeno mamutovko in rumeno ekendorfovko.

* **Glede oddaje semen** naznanjamo, da veljajo gori označene cene z zavojem vred in s stroški za vozni list le pri naročilih nad 5 kg. Pri naročilih do 5 kg se posebej zaračunata zavoj in vozni list.

* **Vse potrebščine je treba naprej plačati ali pa družba vrednost pošiljati povsame.** Naročniki naj zahtevajo družbene poštne položnice, da kupnino lahko brez poštnih stroškov naprej plačajo.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Oddaja sadnega drevja in cepljenih trt iz nasadov kmetijske podružnice v Mokronogu.

Podpisana podružnica naznanja, da se bo letošnje pomlad iz podružnične drevesnice v Mokronogu oddalo 2000 drevesec in 40.000 presajenih smrekovih sadik, iz podružnične trtnice v Tržišču pa okoli 70.000 cepljenih ameriških trt najboljše kakovosti, in sicer pod istimi pogoji kakor lani, namreč:

Vsak podružnični ud dobi brezplačno po štiri sadna drevesca ali pa 20 cepljenih trt, kakor želi. Razentega dobe udje po znižani ceni drevesa in trte, in sicer drevesa po 50 h, trte cepljenke pa po 12 h. Cena smrekovim sadikam je določena po 6 K za 1000 komadov. Zglasiti se pa mora za to vsak ud pravočasno, najpozneje

do 1. marca t. l.,

za drevesca in smreke pri gosp. Ed. Vencajzu ali Fr. Pencu v Mokronogu, za trte pa pri g. Fr. Prijatelju v Tržišču.

Lehko pa se podružnični udje zaradi dobave trt in dreves, bodisi brezplačnih ali po znižani ceni, zglase pri svojem zaupniku, ki bo zanje tudi dobil brezplačna drevesa in trte. Zaupniki so p. n.

gospodje: Hladnik Ivan za trebelski, Keržan Ignacij za šmarješki, Novak Jožef za mirenski, Prijatelj Franc za tržiški, Vencajz Edvard in Penca Franc za mokronoški, Zupančič Franc, Knez Franc in Vidmar Leopold za šentrupertski okoliš.

Oni udje, ki se za drevesca ali trte ne zglase pravočasno in kakor je zgoraj določeno, izgube pravico do dobave dreves in trt, bodisi brezplačnih ali proti plačilu.

Če udje ne bodo vzeli vseh za oddajo namenjenih dreves, in smrekovih sadik, bodo mogli dobiti tudi neudje drevesca po 80 h, za kar se jim je tudi pravočasno zglasiti.

Cepljene trte po imenovani ceni pa letos lahko dobi vsakdo, ki se zanje zglasi. Na razpolago je tudi mnogo bilf in ključev.

Kmetijska podružnica v Mokronogu,

dne 1. februarja 1916.

J. A. grof Barbo, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru kmetijske podružnice v Planini pri Rakeku, ki bo v nedeljo, 27. svečana 1916, ob štirih popoldne v gostilni g. A. Lauriča v Gorenji Planini.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika.
2. Pregled računov za l. 1914/15.
3. Slučajnosti.

V slučaju nesklepnosti se bo vršil ob petih isti dan drugi občni zbor, brez ozira na število navzočih udov.

Josip Blažon, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Horjulu, ki se vrši v nedeljo, dne 27. februarja t. l., ob tričetrt na tri popoldne v Horjulu.

S P O R E D:

1. Poročilo načelnika.
2. Predložitev računa za l. 1915.
3. Določitev podružničnega zastopnika za občni zbor c. kr. kmetijske družbe.
4. Slučajnosti.

V slučaju nesklepnosti se pol ure pozneje vrši drugi občni zbor brez ozira na število zborujočih udov.

Jos. Prištov, načelnik.

V a b i l o

k občnemu zboru podružnice c. kr. kmetijske družbe v Št. Vidu pri Vipavi, ki bo v nedeljo, dne 20. februarja 1916 ob treh popoldne v prostorih gostilne „Rudolf“ v Št. Vidu.

S P O R E D:

1. Račun za l. 1914/15.
2. Poročilo načelnika.
3. Naročba galuna in žvepla.
4. Prosti nasveti.

Prosi se, naj se gotovo vsak ud udeleži občnega zbora.

Če bi ob treh ne bilo zbranih dovolj udov, vrši se čez pol ure občni zbor ob vsaki udeležbi.

Št. Vid pri Vipavi, dne 7. februarja 1916.

Janko Rudolf, t. č. načelnik.